

nist Carl Wilhem von Nägeli, *Die niederen Pilze in ihren Beziehungen zu den Infectionskrankheiten und der Gesundheitspflege* (1877), kreeg het spoelstelsel een ongewoon sterke legitimering van wetenschappelijke zijde. Deze geleerde relativeerde de verontreiniging van bodem en water en verklaarde met grote stelligheid dat besmetting via water zo zelden voorkwam, 'das wir sie als nicht vorhanden betrachten und somit unberücksichtigt lassen dürfen.' Het belangrijkste argument voor invoering van verzamelstelsels werd daarmee ondergraven. Fecaliën leverden geen gevaar op voor de volksgezondheid, dus er was niets op tegen om een spoelstelsel aan te leggen. Toen de Openbare Gezondheidscommissie zich realiseerde dat B&W aansluiting zocht bij Von Nägeli's opvattingen reageerde zij daar fel en gedocumenteerd op.²⁵⁾

Adjunct-directeur van Gemeentewerken G. Scholten, die na het overlijden van Van der Tak (1878) en voor het aantreden van G.J. de Jongh (1879) de honneurs op het Stadsstimmerhuis waarnam, was niet zo bezorgd over de goede werking van een spoelstelsel voor Feijenoord: 'De faecaliën, als zijnde niet noemenswaardig zwaarder dan water, zullen voor het grootste gedeelte met het huiswater wel afvloeijen, waardoor de achterblijvende stoffen wellicht minder geschikt zijn tot sterke gasvorming ... Het weinige dat er misschien van tijd tot tijd uitstroomt, wordt in de enorme luchtruimte opgenomen, en zeer waarschijnlijk geheel en al onschadelijk gemaakt.'²⁶⁾

In 1879 stelde B&W de gemeenteraad voor om op Feijenoord een spoelstelsel aan te leggen. In de argumenten die het college naar voren bracht, zijn de ideeën van Von Nägeli duidelijk herkenbaar: 'Wat daar ook van zij en aan welke zijde de waarheid het meest nabij moge liggen, zooveel meenen wij echter uit de stukken te mogen opmaken, dat nog geen bewijs geleverd is, dat faecaliën in snel stroomend water ontlast, aanleiding zouden kunnen geven tot het ontstaan van miasmatische of contagieuse splijtzwammen.' Het college achtte zich 'niet gerechtigd om op Feijenoord een verzamelingstelsel aan te bevelen, dat zulke aanzienlijke kosten voor de Gemeente na zich zoude slepen als uit de toepassing daarvan of zelfs uit proefneming daarmede zouden voortvloeijen.'²⁷⁾

De uitvinder van het Liernurstelsel, Charles Liernur, mengde zich toen ook in de discussie en reageerde fel op het standpunt dat het college van B&W en de dienst Gemeentewerken hadden ingenomen: 'Organismen ... kan men evenmin door verdunning met